مسئولیت متن و شکل بدوش نویسندۀ مضمون میباشد، عقیدۀ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

لیکوال: محمد محق
ژباړن: محب زغم

۲۰۲۰/۱۲/۱۵

ماته ببرې او زوروري ښځي

د ديني افراطيت د ريښو او نښانو راسپړنه

اوومه برخه

د تکفير په اړه خبرې اترې:

د تکفير په شان باريکو قضيو په اړه خبرې اترې، د يوه عمومي خطر په اړه خبرې اترې دي، نو ځکه مهمې دي او بايد چې وغځول شي. که څوک ووايي چې داسې خطر خو زموږ ټولنې ته نشته، ادعا يې نه شو منلی. موږ هره ورځ قرباني کېږو، او د دې قربانيو يو اصلي عامل افراطي او تکفيري فکرونه دي. که موږ دې خطر ته نن لږ ډېر متوجه شوي يو، په ځينو نورو هېوادونو کې دا د خطر زنګونه لسيزې مخکې ګړنګېدلي وو. د تېرې پېړۍ په اتيايم کلونه وو چې شيخ يوسف قرضاوي د "ظاهرة الغلو فی التکفير" رساله وکښله. د دې رسالې عنوان هم په د هماغې زمانې له وضعيت سره خورا ښه لګېده، ځکه چې لومړی خو يې د «ظاهرة» کلمه کارولې وه چې په پښتو کې ښکارنده ورته وايو، يعني ده خبرداری ورکړی و چې تکفير په يوې ټولنيزې ښکارندې بدل شوی دی او يوازې يو نادر او تېرېدونکی حالت نه دی. بله دا چې د "الغلو فی التکفير" عبارت يې کارولی و، يعني اصل تکفير خو دی وي خو اوس تکفير د غلو او افراط پړاو ته رسېدلی دی!!

پر قرضاوي سربېره، ځينو نورو کسان، په تېره بيا د مصر د الازهر رسمي اداره، هم د تکفير د ښځې په مقابل کې راولاړ شول او ويې شول کولی چې په مصر کې د «د تکفير د افراطي ښکارندې» شدت راکم کړي خو دا ښکارنده له بېخه ونه وته. هاغه مهال يوازې يوه ډله چې جماعة المسلمين نومېده او خپلو مخالفانو به التکفير و الهجرة بلله، په تکفيرګرۍ مشهوره شوې وه. د هاغه زمانې د رسمي ادارو د وېناوو پر اساس، د دې ډلې ټول غړي تر درې سوو کسانو کم وو، خو بيا هم د مصر او عربي هېوادونو ټولې مذهبي ډلې دا خطرناکه وبلله او په مقابل کې يې ودرېدل. (په دې اړه د ژيل کوپل «د پيغمبر او فرعونه کتابونه» او د هرايراد کمجيان «په عربي نړۍ کې اسلامي خوځښتونه» مفصل معلومات لري. دا هغه کتابونه دي چې په هماغه کلونو کې ليکل شوي او بيا فارسي ته ژباړل شوي وو.)

خو نن، زموږ په هېواد کې يوازې د داعش غړي درې ځلور زره تنه اټکل کېږي، د طالبانو کسان پنځوس شپېته زره اټکل شوي دي، او هغه کسان چې رسماً د طالبانو غړي نه دي خو فکري ملګري يې دي او خپل مخالفان د تکفير په توري وهي، تر دې خو څو ځنده زيات دي. دوی ټول په دې کې سره يو شان دي چې خپل مخالفان کافر يا مشرک وګڼي خو په دې کې چې څوک او په کومو شرايطو کې تکفير کاندي، بېلابېلې سليقې لري. نو د تکفير خطر زموږ په ټولنه او په ځينو نورو هېوادونو لکه ليبيا، صومالي، يمن، مالي، سوريه، او عراق کې په بالفعل ډول او په نورو مسلمانو ټولنو لکه منځنۍ آسيا او ځينو عربي هېوادونو کې په بالقوه ډول شته او خورا جدي هم دی. د دې مطلب د ليکلو په مهال ځينو رسمي مراجعو ليکوال ته وويل چې د داعش غړي يوازې په مصر کې شاوخوا زر تنه دي خو هغه کسان چې په دې هېواد کې نور مسلمانان مشرک او مبتدع بولي، تر دې خورا زيات دي. د ځينو غير رسمي اټکلونو له مخې دا کسان څو ميليون تنه دي. نو موږ ته بله هېڅ لاره نه شته، غير له دې چې دا موضوع مطرح او ورباندې خبرې اترې وکړو.

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په خير و لولئ

د صدر اسلام د مسلمانانو په منځ کې یوازې خوارج داسي وو چي سخت تکفیري چلند به یې درلود، خو د اهل حدیث ځینو ډلو او حشویه به خپل مخالفان او فکري رقیبان د «ضلالت» او «بدعت» او داسي نورو وسلو وهل او کله کله خو به یې ځیني مسلمان جماعتونه په کفر هم محکومول.

هغه دعوې چي د اهل حدیث ځینو کسانو له احنافو، معتزلهوو، جمیهوو، شیعهوو، او مرجئهوو او نورو جماعتونو سره کولې، له هېڅ پتې نه دي. په دې دعوو کې د اهل رأی له فقیهانو سره خو د ښکاره دښمنۍ تر بریده پورې هم مخ ته تلل. څوک چي د دې مبحثونو له تاریخ سره بلد دي، پوهېږي چي د اهل رأی له فقیهانو، په تېره بیا له امام ابو حنیفه سره، مخالفت تر دې حده و چي که د حدیثونو او روایتونو په کوم سند کې به د هغه نوم یاد شوی و، هغوی به یې له روایت کولو ډډه کوله. د اهل حدیث ډېرو کسانو له امام ابو حنیفه سره هم د هغه په ژوند کې او هم یې تر مرګ وروسته په ښکاره دښمني کوله. د دې دښمنۍ د اندازې د معلومولو لپاره د خطیب بغدادي اثر «د بغداد تاریخ» کتلی شو. دا چي د اهل حدیث په کتاب کې اهل رأی څومره رټل شوي دي، توضیح ته یې اړتیا نشته. هر څوک چي له هغو منابعو سره آشنا وي، پوهېږي چي دا کار څومره زیات شوی دی. مثلاً، امام احمد بن حنبل د امام محمد پر ځینو نظرونو سختي حملې کړې ده، بوه یې دا چي هغه امام محمد ته د منسوب کتاب الحیل په اړه داسي ویلي دي: « قال الامام احمد.. فی روایة عبد الخالق بن منصور، من کان عنده کتاب الحیل فی بیته یفتی به فهو کافر بما أنزل الله علی محمد (ص)» (ابن قیم الجوزیة، اعلام الموقعین، ج ۲، ص ۱۳۵) یعني: «د هر چا په کور کې چي الحیل کتاب وي او د هغه له مخي فتوا ورکړي، هغه کافر دی پر هغه څه چي پر حضرت محمد (ص) نازل شوي دي.»

دا چي امام محمد ته د الحیل کتاب منسوبول سم دي که نه، او دا چي دا د محمد هماغه «مخارج الحیل» کتاب دی که بل کتاب، د دې موضوع فرعي بحثونه دي. څوک چي د فقهي مباحثو له تاریخچي سره آشنا وي، پوهېږي چي د شرعي حیلو مبحث ته پام کېده او له دې سره سره چي د موافقانو او مخالفانو تر منځ یې شدید اختلاف و خو بیا هم ځو فقیهانو په دې اړه کتابونه لیکلي دي. خو د هغو ناندریو نتیجه دا راوځي چي د نصوصو په تفسیر کې ظاهر ته تمایل، هغسي چي د سلفیانو په کار کې یې وینو، د تکفیري ذهنیت لپاره لاره هواروي. همدا وجه ده چي که ورته ځیر شو، وبه وینو چي ټول سلفیان تکفیریان او ترهګر نه دي، خو ټول تکفیریان او ترهګر سلفیان دي.

د شخړې د ځای تعیینول:

د تکفیر موضوع څومره چي مهمه ده، هماغومره د مناقشې وړ موضوع هم ده. دا د طبیعي علومو موضوع نه ده چي په اړه یې قطعي ځواب ته ورسېږو. د ټولنیزو علومو موضوعات هر وخت له «خو»ګانو سره مله وي. په دې موضوعاتو کې یو مرستندوی میتود دا دی چي پر نتیجې تمرکز وکړو، بیا به نسبتاً روښانه لاره را معلومه شي.

که په اسلامي نړۍ کې، په تېره بیا په دوو وروستیو پېړیو کې، فکري تمایلونه وڅېړو – خصوصاً دا چي له نوي عصر سره د مسلمانانو چلند څنګه دی – نو دوه بهیرونه به ووینو، یو بهیر یې شا ته ګوري او بل یې مخ ته. شا ته کتونکی بهیر د سلفیت، اخوان السلمین، حزب التحریر، طالبان، القاعده او داعش ټولي څانګې رانغاړي. دغه بهیر د کلمې په موسع معنا سلفي بهیر نومولی شو. دوهم بهیر هغه ټول وګړي او ډلي رانغاړي چي د اوسني عصر منطق – د یوه نوي تمدني دور په حیث – په رسمیت پېژني او مذهبي او غیر مذهبي کسان په کې شامل دي. د مذهبي ډلو مثالونه یې دا دي: د المدرسة العقلیة الاسلامیة لارویان چي عمدتاً د محمد عبده او لاهوري اقبال په فکري مکتب پورې اړه لري او التیار الاصلاحی الاسلامی د عربي نړۍ په غربي ښارونو لکه مراکش، تونس، او الحزایر کې رامنځته شوی و او مشهور کسان یې خیر الدین تونسي، علال فاسي، او بشیر ابراهیمي دي، همدارنګه هغه بهیر چي په ایران او بیا په افغانستان کې راپیدا شو او د دیني روښانفکرانو یا دیني نوفکرانو په نوم پېژندل کېږي. د دې بهیر غیر مذهبي طیف عمدتاً په دوو څانګو، چپ او لیبرال، وېشل کېږي، خو د دین او د مسلمانانو د تمدني تاریخ په اړه مذهي او غیر مذهبي اړخونه د نظر جدي توپیرونه لري. دغه بهیر د کلمې په موسع معنا نوپاله بهیر بللی شو.

سلفي او نوپاله بهیرونه دواړه په دې کې سره یوه خوله دي چي د مسلمانانو اوسنی وضعیت خورا خراب دی او موږ په بې مخیني ناورین اخته یو، او په دې لحاظ زموږ هغه خورا ډېر تراخه دورونه لکه د مغولو د پېر تاړاکونه هم په داسي ژور کړکېچ نه وو اخته لکه نن چي موږ پرې اخته یو. ژه دغه وضعیت تمدني بحران نوموو او باورمن یم چي زموږ ستونزه اساساً تمدني ستونزه ده.

دا چي د اسلامي تمدن اوسنی وضعیت خراب دی، پر دې خو دواړه بهیرونه اتفاق لري، خو دا چي ولي داسي دی او څنګه له دې وضعیت څخه وتلی شو، نورې پوښتني دي.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

سلفي بهير گومان کوي چې زموږ د تاریخ تر ټولو زرین وخت، د مسلمانانو د لومړنیو نسلونو پېر دی، چې نن سبا سلف بلل کیږي. سلف په لغت کې یعنې پخواني کسان. خو دې بهیر دا اصطلاح انحصار کړی او یوازې د لومړنیو مسلمانانو محدود کسان سلف بولي، نه واړه کسان یې. د دوی په تعریف کې اکثره مسلمان حاکمان، مثلاً ټول هغه حاکمان چې تر خلفای راشدین وروسته وو، له عمر بن عبدالعزیز پرته، ټول هغه والیان او قومندانان چې هاغه مهال وو لکه حجاج بن یوسف، عبدالرحمن اشعث، قتیبة بن مسلم، او ... او ټول هغه جماعتونه چې وروسته په نورو نومونو ونومول شول لکه خوارج، شیعه، معتزله، مرجئه، جهمیه، کرامیه، او ... او د دې جماعتونو ټول عالمان د سلف له دایرې وتلي ګڼل کیږي. نو سلف هغه غوره شوي کسان دي چې دغه بهیر یې د سلف په حیث راپېژني. د سلف اصطلاح په دې خاصه معنا د ابن تیمیه او د اهل حدیث د ځینو کسانو له آثارو څخه راوتلې ده. خو دا تعریف ځیل عیبونه لري او که دې بحث اجازه راکولای، راسپړلی به مو و.

دغه بهیر باورمن دی چې د سلف عصر د اسلامي تمدن زرین پېر دی او د دې تمدن د رغېدو او ټینګښت عامل دا و چې سلف په دین ښه پوهېدل او د ژوند چار چلند یې سم و. د دوی په نظر دا چې ولې اسلامي تمدن راپرځېدلی دی، وجه یې د سلف له لارې رودې څخه لرې کېدل دي او له اوسني ناوړه وضعیت څخه د خلاصون لاره د هغوی لارې ته بېرته ورستنېدل دي.

نوپاله بهیر بیا په دې باور دی چې تمدن انساني ښکارنده ده او دا سمه ده چې دین په هغو عنصرونو کې چې پر تمدني تحولاتو اغېزه کوي، شامل دی خو د تمدنونو پیدایښت او پرځېدل د نورو قواعدو تابع دي او د یوه خاص جماعت دیني فهم د تمدن د پیدایښت عامل کېدلی نه شي. د دې بهیر په باور، د سلف هغسې تعبیر د منلو نه دی، بلکې په سلف کې ټول لومړني مسلمانان، که مو خوښېږي که مو نه خوښېږي، شامل دي. له دې ورهاخوا، لا مهمه دا ده چې د هغه عصر زرین تصویر له تاریخي روایتونو سره اړه نه لګوي. دا په دې چې هغوی هم د انساني جماعت په حیث، خپلې نیمګړتیاوې لرلې، په خپلو کې یې جنګونه کړي وو، د یو بل ډېرې وینې یې تویې کړې وې، د مال او مقام په سر یې دعوې ډنګلې کړې دي، په منځ کې یې جنسي ستونزې وې، او ټول هغه څه چې د عادي انسانانو په منځ کې پېښېږي، هغوی هم تجربه کړي وو. خو په عین حال کې هغوی پرېماني ښې کارنامې هم درلودې او په ځینو برخو کې د هغوی اخلاق او فضیلت محوره سلوک د ښو کړو وړو الهام راکولی شي. خو تر دې دوو ټکو لا مهمه خبره دا ده چې اسلامي تمدن سلف نه و ایجاد کړی، بلکې د نورو دینونو د لارویانو په ګډون، د دې سیمو ټولو وګړو په کې ونډه درلوده. نن سبا ډېرې تاریخي څېړنې شته چې د اسلامي مدنیت، علم او صنعت په وده کې د مسلمانانو په څنګ کې (هغه که متدین مسلمانان وو که سست دینه) زردشتیانو، یهودانو، مسیحیانو، مانویانو، صابئیانو، بودایانو، او هندوانو برخه درلوده. اصلاً د اسلامي تمدن د غوړېدا عامل دا و چې د اهل حدیث په شان سخت دریځو مسلمانانو سلیقه پر ټول تمدن باندې سیوری نه و غوړولی او د نورو دینونو او مذهبونو پر لارویانو یې میدان نه و تنګ کړی. پر نورو دروني عاملونو سربېره، له هغه مهاله چې دیني تساهل او تسامح کډه وکړه، د دې تمدن د زوال مقدمه برابره شوه او بهرنی ضربې یې پرځېدل یقیني کړه. دغه قاعده د نورو تمدنونو لپاره هم سمه ده، یعنې د تمدنونو په پیدایښت کې د دیني تساهل او مدارا شتون او په راپرځېدلو کې یې د مدارا او تساهل له منځه تګ اغېزناک عامل پاتې شوی دی.

همدارنګه، دا بهیر باورمن دی چې اسلامي تمدن د بشر په تاریخ کې یوازینی رامنځته شوی تمدن نه دی، بلکې شاوخوا دولس زره کاله کیږي چې بشر د تمدن په لوري ګامونه ږدي. کله د دې فعالیتونو مرکز او زیاته غوړېدا په یوه سیمه کې وو او تمدني پېر یې د هماغې سیمې په نوم یاد شوی دی او کله په بله سیمه کې. مثلاً د بین النهرین تمدن، د لرغوني مصر تمدن او داسې نور. خو ټول تمدنونه د تکامل د زنځیر کړی دي چې ویاړ یې ټولو انسانانو ته رسېږي. هر تمدن خپلې ښېګڼې او ځیل عیبونه لرلي دي. همدارنګه هر نوی تمدن د پخوانیو تمدنونو ځینې شیان را اخیستي دي. معاصر تمدن هم د اسلامي تمدن، رومي تمدن، یوناني تمدن، او نورو تمدنونو ډېر عناصر رانغاړي.

تمدن اساساً تر دې چې غربي یا اسلامي یا یوناني وي، انساني بریا ده. په دې حساب، په دې باندې د پوهېدو لپاره چې اسلامي تمدن ولې پرځېدلی دی، باید د تمدن علمي مطالعې او څېړنې ته مخه کړو او د تمدن د قواعدو پر اساس یې لوړې ځوړې معلوم کړو.

کله چې اسلامي تمدن ته رسېږو، دوه ډلې عاملونه پیدا کوو چې د دې تمدن په پرځولو کې یې ونډه لرلې ده، یو یې باندني عاملونه دي بل یې دروني. په باندني عاملونو کې یې دوې پېښې مهمې دي: د مغولو حمله او صلیبي جنګونه. په دروني عاملونو کې بیا ګڼ شیان دي چې د یوه تمدن د پرځېدلو سبب کېږي. د مسلمانو واکمنانو د مختلفو سلسلو تر منځ کورني جنګونه چې د صحابه‌وو له عصر څخه پیل شول او په شلمه پېړۍ کې د عثماني امپراتورۍ تر ختمېدو پورې یې دوام وکړ، همداسې عامل دی. خو دا جنګونه پخپله بیا ځو نور عاملونه لرل چې تر ټولو مهم عامل یې په اسلامي تمدن کې د قدرت د نظریې نشتوالی دی چې تر ننه پورې روان دی.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ

که وغواړو چې عاملونه یې یو په یو وڅیړو، له اصلي بحث څخه به لرې شو، خو یوه خبره باید په یاد وساتو چې د اسلامي تمدن په راپرځېدو کې تر ټولو ډېر عاملونو دروني عاملونه اساسي ونډه لري او په دې کې هغه بهیر چې نتیجه یې د تکفیري ذهنیت رامنځته کېدل وو، لا اساسي عامل و.

د "تعرف الأشياء بأضدادها" د قاعدې پر اساس، هغه بهیر چې د اسلام په تاریخ کې په بل منلو، تساهل، تسامح، او مدارا مشهور دی، که له ځینو استثناګانو څخه یې تېر شو، اسلامي عرفان دی. دا موضوع به د دې کتاب په یوه بل ځای کې لا زیات توضیح شي. د اسلامي عرفان مخالف لوری چې په سخت دریځی مشهور دی، د متشرع ظاهرپالو بهیر دی. په پخوا وختونو کې د دې بهیر اصلي استازي غالباً د اهل حدیث ډلي وې خو وروسته دا میراث هغه جماعت ته پاتې شو چې وروسته په سلفیت یا وهابیت مشهور شو.

البته سلفیت لوی طیف دی چې په خپل منځ کې څو ډلي لري. د دې طیف په یوه سر کې اصلاحي سلفیت دی چې په غربي عربي ملکونو کې روان دی او په مصر کې د رشید رضا تر نظراتو پورې رسېږي او اسلامي عقلي مدرسې ته نژدې کېږي او د محمد عبده تر اغېزې لاندې دی. ځیني اخوانیان هم – البته د وګړو په حیث، نه د منهج (طریقې) په حیث – د سلفیت د طیف همدې سر ته نژدې دي. د سلفیت دا برخه له تکفیر سره چنداني جوړه نه ده او له دیني نوفکرانو سره زیات ګډ نظرونه لري، په تېره بیا په دې لحاظ چې عقلانیت او علمي چارې معتبر ګڼي. خو د سلفیت د طیف په بل سر کې هغه بهیر دی چې له محمد عبدالوهاب څخه پیل شوی او تاریخ یې د سني او شیعه مسلمانانو تر منځ په خونړیو جنګونو ړلی دی. د دې بهیر یوه خورا متشدده برخه په حجاز کې د ملک عبدالعزیز وځپله او زرګونه کسان یې ور ووژل چې په دې هېواد کې د مدرن دولت بنسټ کېږدي. د توندلارو سلفیانو وروستی کړی عتیبي جهیمان وو چې په اویایمه میلادي لسیزه کې یې کعبه شریفه ونیوله او بیا سعودي حکومت د فرانسي په مرسته وټکول. دا ډله هم ځان حرکت الاخوان بللی و چې له اخوان المسلمین سره توپیر لري. د سلفیت د دوو سرونو په منځ کې بیا علمي سلفیت، دَعَوي سلفیت، حرکي سلفیت، او جهادي سلفیت دي.

د ظاهرپالو ډلو تر ټولو مهمه ځانګړنه چې د اسلامي تمدن په راپرځېدلو کې اغېزناکه وه، دا وه چې هغوی د مسلمانانو تر منځ د کورنی شخړې اور بل کړی و. یعني نظري شخړې یې تر هر چا زیات د اسلامي امت له ځینو ځواکونو سره وې. دا هماغه ځانګړنه ده چې دوی خوارجو ته ورنژدې کوي. داسې ویلی شو چې د دوی تر ټولو مهمه وړتیا سلبي ده، نه ایجابي. هغوی تل په دې لټه کې وو چې وګوري کومه فرقه منحرفه ده او له صحیح اسلام څخه لرې شوې ده، بې له دې چې د خلکو د ژوند د ښه کولو او مسلمانانو د تمدن د ودې لپاره د طرحو د جوړولو په هڅه کې وي.

که په دې نظر ورته وګورو، څه چې موږ مسلمانان نن وربانديې ویاړو او د اسلامي تمدن برياوې یې بولو او د انساني تمدن له کُلیت سره مو نښلوي، یا د ابن رشد فلسفه ده، یا د مولانا او ابن عربي عرفان، یا د ابن سینا طب، یا د خوارزمي الجبر، یا د خیام ریاضیات، یا د ابوریحان بیروني فیزیک، یا د ابن نفیس، محمد بن زکریای رازي، جابر بن حیان او داسې نورو کسانو کارونه دي. دوی هغه کسان وو چې ظاهرپالو مسلمانانو تکفیر کړي وو یا یې له صحیح اسلام څخه منحرف شوي بلل او ځیني یې تبعید، شکنجه او ان اعدام شوي هم وو. سلفیت هېڅ داسې میراث نه لري چې د نړۍ د نورو ملتونو په وړاندې په جګه غاړه یې یاد کړو او دعوا وکړو چې د انسانانو پر ژوند او پرمختګ یې مثبته اغېزه کړې ده. البته دا خبره یوازې زموږ په سلفیانو پورې ځانګړې نه ده، بلکې هر دین په خپل منځ کې سلفیان لري چې نن سبا اورتودوکسي بهیرونه بلل کېږي او سره ورته دي.

مشهور جاپاني لیکوال، توشیهیکو ایزوتسو، په خپل خورا مهم کتاب «په اسلامي کلام کې د ایمان مفهوم» کې دې ټکي ته داسې ګوته نیولې ده: «تر ټولو لوی سرخوږی چې خوارجو اسلامي ټولنې ته پیدا کړ، د مسلمانانو کور ته دننه د جګړې راکښل وو.» دا د یوه تمدن په منځ کې تر ټولو زیات ممکن سلبي چلند دی. تر هغې مخکې ټول مسلمانان یوه خوا وو او نور په بله خوا کې، خوا خوارجو جنګ او شخړه خپل کور ته راوکاږل.

ظاهرپاله مسلمانان هم د خوارجو غوندې خپله ډېر ځواک د نورو مسلمانو جماعتونو او مذهبونو په فاسق بللو، مبتدع ګڼلو، او مشرک بللو لګولی دی. که یوازې د هغه ځواک اندازه چې دوی یې په دې کار لګولی دی، د اسلام په تاریخ کې په کمې لحاظ وڅېړو، وبه وینو چې څومره پیسې، وخت او انرژي یې لګولي دي. یوازې هغه پیسې چې یوه هېواد د تېرې میلادي پېړۍ په اتیایمو او نویمو کلونو کې لګولې دي، نوي میلیارده ډالر اټکل شوې دي. که هغه پیسې چې د همدې هېواد شیعه رقیبانو ورسره د مقابلې لپاره لګولي دي، هم ورسره جمع کړو، بیا به وپوهېږو چې اسلامي نړۍ نن سبا ولې په دې وضعیت کې ده. اوس نو تصور وکړئ چې که د دې ځواک او امکاناتو یوه برخه د خلکو د ژوند پر ښه کولو او د علم او فرهنګ پر ودې لګول شوې وای، موږ به نن په کوم ځای کې وو.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولۍ

که څوک غواړي وپوهېږي چې موږ د درېمې زریزې او یو ویشتمې پېړۍ په پیل کې ولې د خورا خشنو تکفیري ډلو د ښکاره کېدو شاهدان یوو، باید زموږ د تاریخ په څه باندې زرو کلونو کې د دین په دننه کې د کرکې د خپرولو بهیر وڅېري چې د دې ماجرا لانیني پټونه ورښکاره شي.

همدا وجه ده چې د دې کتاب لیکوال، غواړي دې تراخه حقیقت ته بیا بیا ګوته ونیسي چې تکفیر او تکفیريګري زموږ د تمدن هغه سرطان دی چې نن سبا یې خوله خلاصه کړې ده. د دې امت تر ټولو پوه او عقلمن بچي د تکفیر په وسله ځپل شوي دي او غړونه یې نا اوربډلي پاتې شوي دي. د عین القضات او شیخ شهاب الدین سهروردي غوندې نابغهګانو څخه رانیولې تر لاهوري اقبال او ابوزید او نورو پورې.

نور بیا

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ